

Викладач кафедри менеджменту ХНЕУ

**ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ
ТА КРИТЕРІЇ АДАПТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
СИСТЕМОЮ НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ**

Анотація. Теоретично обґрунтовано основні принципи та критерії адаптивності управління системою навчання персоналу, котрі можна використовувати для побудови методики діагностики рівня адаптивності управління системою навчання персоналу на підприємстві.

Аннотация. Теоретически обоснованы основные принципы и критерии адаптивности управления системой обучения персонала, которые можно использовать для построения методики диагностики уровня адаптивности управления системой обучения персонала на предприятии.

Annotation. The basic principles and criteria of adaptive management of personnel training system, which can be used for building the diagnostic techniques for adaptability level of the training system management at the enterprise are theoretically grounded.

Ключові слова: адаптивне управління, система навчання персоналу, критерії адаптивності, принципи адаптивності.

У сучасних умовах найбільш вагомим фактором зростання економічних показників діяльності підприємства є підвищення ефективності використання людського капіталу. Розвиток і навчання персоналу займають провідну позицію, проте основне завдання менеджерів підприємства полягає в забезпеченні безперервності даних процесів.

Провідними вітчизняними вченими, що займаються дослідженням у сфері управління трудовими ресурсами, в тому числі й управління навчанням персоналу, є В. Пономаренко, В. Гриньова, О. Ястремська, Г. Назарова, Н. Гавкалова, А. Кібанов, М. Крушельницька, А. Колот, В. Савчен-

ко та ін. У той же час Г. Єльнікова, О. Раєвнева, Г. Полякова, Т. Борова, М. Зуєва, Є. Ямбург зробили значний вклад у розвиток теорії

адаптивного управління, котру можна застосовувати відносно навчання кадрів на підприємстві.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування основних принципів адаптивності та критеріїв адаптивності управління системою навчання персоналу на підприємстві. Були вирішені такі завдання: виконано теоретичний аналіз та систематизацію принципів адаптивності управління системою навчання персоналу; відповідно до розглянутих принципів було обґрунтовано ключові критерії адаптивності управління системою навчання персоналу на підприємстві.

Адаптивне управління організацією передбачає здатність підприємства адаптуватись до нових стратегій, завдань та цілей виробництва, що повинно реалізовуватись шляхом безперервного забезпечення структурних підрозділів працівниками з необхідним рівнем освіти та кваліфікацією, які спроможні до сталого розвитку та виконання нових функціональних обов'язків. У роботі [1] вказано, що адаптивне управління навчанням персоналу можна розглядати як безперервний процес управління організаційним навчанням, головною метою якого є постійне підвищення якості знань, вмінь та навичок працівників за допомогою своєчасної адаптивної реакції на зміну параметрів зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства й внесення корективів у роботу підрозділів, що забезпечують процес навчання.

Проводячи науковий огляд робіт [1 – 6], було визначено, що основними принципами адаптивного управління системою навчання персоналу на підприємстві є:

принцип стійкості й адаптивності передбачає вміння пристосовуватись до змін зовнішнього та внутрішнього середовищ;

принцип варіативності рішень базується на можливості прийняття різних управлінських рішень для вирішення конкретних завдань;

принцип ієрархічності передбачає наявність горизонтальних та вертикальних зв'язків на підприємстві;

принцип інформаційної забезпеченості передбачає формування інформаційного простору;

принцип прозорості сприяє максимально можливому обліку та врахуванню інтересів персоналу підприємства;

принцип ефективності управління – створення та підтримка на належному рівні матеріальної бази, технології виробництва, формування кваліфікованого і вмотивованого персоналу;

принцип рефлексивності – формування реакцій на періодичні впливи. Підприємство накопичує інформацію про різні варіанти впливів та їх наслідки, що сприяє більш ефективному прийняттю управлінських рішень та адаптації в наступні періоди;

принцип зовнішнього доповнення передбачає використання зовнішніх експертів, нових методів управління;

принцип об'єктивності й досяжності. Управління підприємством повинно передбачати використання закономірностей, що базуються на реальних і потенціальних можливостях, враховувати місію та стратегічні плани;

принцип відкритості базується на тому, що впливи зі сторони зовнішнього середовища можуть призвести до підвищення чи зниження важливих показників діяльності підприємства, в тому числі й управління персоналом [1 – 6].

Проте для визначення того, чи є управління системою навчання персоналу дійсно адаптивним, принципів недостатньо, адже потрібно обов'язково сформулювати перелік критеріїв адаптивності.

До основних критеріїв адаптивності управління навчанням персоналу можна віднести такі:

- 1) швидкість реакції на зовнішні та внутрішні впливи;
- 2) швидкість прийняття та реалізації управлінських рішень щодо зміни елементів системи управління навчанням;
- 3) спрямованість системи навчання на розвиток чи виживання – конструктивна чи деструктивна адаптація. Суть полягає в тому, що система навчання повинна бути направлена не просто на усунення оперативних проблем, а має спрямовуватись на розвиток;
- 4) комплексність адаптації (вирішуються декілька проблем або вирішується одна проблема з покращенням інших показників);
- 5) питома вага активної адаптації в загальному обсязі управлінських змін (активна та пасивна адаптація, тобто самоорганізація);
- 6) спроможність до періодичності адаптації. Можна виділити такі види: постійна, періодична та тимчасова адаптація.

Науковою новизною, що представлена в даній роботі, є те, що на основі наукового огляду було визначено основні принципи адаптивності управління системою навчання персоналу та обґрунтовано критерії адаптивності даної системи. Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на обґрунтування та апробацію методики визначення рівня адаптивності управління системою навчання персоналу на підприємстві.

Література: 1. Петренко О. О. Адаптивне управління навчанням як основний елемент розвитку персоналу / О. О. Петренко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених "Актуальні питання теорії та практики менеджменту". – Луганськ : ТОВ "Віртуальна реальність", 2010. – С. 304–306. 2. Денисов В. Т. Адаптивное управление – основа успеха деятельности промышленного предприятия / В. Т. Денисов, Н. А. Назарьева, О. В. Грищенко // Вестник ОГУ, Саратов. – 2006. – № 8. – С. 89–95. 3. Раевнева Е. В. Адаптивное управление поведением

предприятия: категориальный базис
/ Е. В. Раевнева, Е. Н. Кучерук // Бизнес-информ. – 2007. – № 6. – С. 122–130.
4. Єльникова Г.В. Технологія адаптивного управління персоналом організації
/ Г. В. Єльникова // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти
НАН України. – 2011. – № 1. – С. 8–14. 5. Отенко В. І. Місце економічної
адаптивності підприємства у множині його властивостей / В. І. Отенко, О. М.
Колодіна // Вісник Хмельницького національного університету. Серія:
Економічні науки. – 2009. – № 3. – С. 43–47. 6. Борова Т. А. Теоретичні
засади адаптивного управління професійним розвитком науково-
педагогічних працівників вищого навчального закладу / Т. А. Борова. – Х. :
Компанія СМІТ, 2011. – 384 с.